

Vergaderjaar 2007–2008

31 310

Wijziging van onder meer de Wet op het voortgezet onderwijs ter modernisering, vereenvoudiging en beperking van de wettelijke regels over de voorzieningenplanning bij scholen

B

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAPSBELEID¹

Vastgesteld 28 april 2008

Het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel heeft de commissie aanleiding gegeven tot het maken van de volgende opmerkingen en het stellen van de volgende vragen.

1. Tegenmacht

De leden van de fractie van de **PvdA** hebben met gemengde gevoelens kennis genomen van het wetsvoorstel. Zij onderschrijven het belang van vereenvoudiging van regelgeving en onderschrijven evenzeer dat het onderwijsaanbod zo mogelijk per regio moet worden vastgesteld en dat schoolbesturen hierin een belangrijke rol dienen te spelen. De leden van de PvdA-fractie zijn echter tevens van mening dat het overhevelen van verantwoordelijkheden en bevoegdheden gepaard dient te gaan met het stellen van kwaliteitseisen. Bovendien behoort er naar het oordeel van deze leden sprake te zijn van «tegenmacht». De aan het woord zijnde leden vragen zich af of dit laatste in het wetsvoorstel wel voldoende is gewaarborgd. Kan de regering daarnaast nog eens onderbouwen waarom zij het niet passend vindt in de wet een «hardheidsclausule» op te nemen indien kleinschaligheid, leefbaarheid en kwaliteit in gevaar komen? De leden van de PvdA-fractie vragen zich in dit verband af of de regering bekend is met de motie die in november 2006 in de Kamer is aangenomen (EK 30 414, G) waarin de regering werd opgeroepen op de kortst mogelijke termijn, maar in ieder geval in 2007, te komen met maatregelen om een tegenwicht aan de schoolbesturen te bieden. Hoe staat het met de uitvoering van deze motie? En hoe verhoudt dit wetsvoorstel zich naar het oordeel van de regering tot deze motie?

2. Positie gemeenten

De leden van de **VVD**-fractie zijn in principe blij met wetgeving die leidt tot vermindering van de regeldruk. In dit wetsvoorstel wordt meer ruimte gemaakt voor nevenvestigingen van scholen voor voortgezet onderwijs. Deze leden achten dit op zich een verbetering van de huidige situatie. Wel vragen de aan het woord zijnde leden zich af wat de rol van een gemeentebestuur blijft. Dit kan immers door het opzetten van nevenvestigingen

¹ Samenstelling:

Schuurman (CU), Holdijk (SGP), Dupuis (VVD), Dölle (CDA) (voorzitter), Tan (PvdA) (vicevoorzitter), Meulenbelt (SP), Ten Hoeve (OSF), Linthorst (PvdA), Biermans (VVD), Essers (CDA), Schouw (D66), Leijnse (PvdA), Thissen (GL), Slager (SP), Goyert (CDA), De Boer (CU), Asscher (VVD), Hillen (CDA), Laurier (GL), Hermans (VVD), Ten Horn (SP), Meurs (PvdA), Leunissen (CDA), Koffeman (PvdD), Kuiper (CU), Lagerwerf-Vergunst (CU), Vliegenthart (SP) en Yildirim (Fractie-Yildirim).

voor flinke kosten komen te staan. Welke mogelijkheden hebben gemeenten om op processen als het opzetten van nevenvestigingen invloed uit te oefenen? Nu is er een termijn van vijf jaar waarin de gemeenten maatregelen kunnen nemen, maar een doorslaggevende stem hebben de gemeenten niet. Het amendement Heijnen is naar de mening van de leden van de VVD-fractie niet voldoende om de stem van de gemeente voldoende gewicht te geven.

De leden van de **PvdA**-fractie zijn enigszins verwonderd over de gewijzigde positie van de gemeenten, vooral met betrekking tot het vervallen van het instemmingsrecht. Bij de behandeling van het wetsvoorstel over de gratis schoolboeken heeft de regering benadrukt dat er een relatie moet zijn tussen het bepalen en het betalen van het lesmateriaal. Geldt dit, zo vragen deze leden, dan ook niet ten aanzien van de bekostiging van de huisvesting? De leden van de PvdA-fractie zijn vooral verbaasd omdat bij de invoering van het onderhavige wetsvoorstel de regering meermalen heeft verwezen naar de ervaringen die met de Regionale Arrangementen VMBO zijn opgedaan. De aan het woord zijnde leden tekenen hierbij aan dat bij deze Regionale Arrangementen wél sprake was van een instemmingsrecht van gemeenten. Zou het niet zo kunnen zijn, zo vragen deze leden, dat juist door het bestaande instemmingsrecht voor gemeenten, de Regionale Arrangementen goed verlopen zijn? Wat is de reden dat de regering nu van dit instemmingsrecht wil afzien?

Tijdens de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer is door de CDA-fractie gevraagd tot welke instantie scholen zich kunnen wenden als zich een impasse in het overleg voordoet. De staatssecretaris heeft hierop geantwoord dat scholen heel goed in staat zijn om zelf een oplossing te vinden voor een impasse in het overleg en dat bemoeienis van de centrale overheid hierbij niet noodzakelijk is. Houdt, zo vragen de leden van de PvdA-fractie, deze redenering wel voldoende rekening met de bestaande machtsverschillen tussen schoolbesturen? Deze leden vragen zich dit vooral af omdat het wetsvoorstel het mogelijk maakt om scholen van een Regionaal plan onderwijsvoorzieningen (RPO) uit te sluiten als de overige schoolbesturen minimaal 60% van de in de gemeente ingeschreven leerlingen vertegenwoordigen.

3. Financiële verantwoordelijkheid

De leden van de **PvdA**-fractie constateren dat door de CDA-fractie van de Tweede Kamer is gevraagd of het voorgestelde regionale plan niet te weinig waarborgen biedt voor kostenbeheersing, omdat de betrokken organen geen direct belang hebben bij doelmatig gebruik van rijksmiddelen, maar wel bij uitbreiding of behoud van hun onderwijsaanbod. Dit punt is eveneens gesignaleerd door de Raad van State. Het antwoord van de regering was dat «uitbreiding van het aanbod met vbo-afdelingen of -programma's geen gevolgen heeft voor de uitgaven van het Rijk. (...) Ook een eventuele uitbreiding van het aantal vestigingen heeft geen gevolgen voor de uitgaven van het Rijk.» De leden van de PvdA-fractie menen dat dit weliswaar juist is, maar dat uitbreiding van het aanbod wel gevolgen kan hebben voor de uitgaven van gemeenten. Zou het Rijk zich niet ook medeverantwoordelijk moeten voelen dat gemeenten in staat worden gesteld hun uitgaven te beheersen?

4. Nevenvestigingen

Het wetsvoorstel maakt het mogelijk om op een tijdelijke nevenvestiging ook eerstejaarsleerlingen toe laten, zo constateren de leden van de **PvdA**-fractie. Hiermee wordt voor ouders en kinderen het verschil tussen een bestaande en nieuwe vestiging onduidelijk. Deelt de regering deze opvat-

ting? Hoe oordeelt de regering over de onder meer door de wethouder van Rotterdam geuite vrees dat dit tot een aanzienlijke kostenstijging kan leiden?

Volgens het wetsvoorstel mag een nevenvestiging niet worden opgezet als hierdoor bestaande vestigingen van scholen meer dan 10% leerlingenverlies lijden. De leden van de PvdA-fractie begrijpen dat de regering wil voorkómen dat er kapitaalvernietiging plaats vindt, maar vragen zich af of de 10%-regel niet erg rigide is. Een school die kwalitatief zeer goed onderwijs aanbiedt trekt onvermijdelijk (en naar het oordeel van de aan het woord zijnde leden terecht) leerlingen van niet goed functionerende scholen. Zo zijn er nu VMBO-scholen die vooral praktijkgericht werken. Daar is heel veel behoefte aan. Een dergelijke school zou dan geen nevenvestiging mogen opzetten als andere scholen meer dan 10% van hun leerlingen verliezen. Hoe kijkt de regering tegen dit risico aan?

5. Artikel 23 Grondwet

In de Tweede Kamer is door de PvdA-fractie gevraagd de bestuurskracht van een schoolbestuur te betrekken bij het stichten van scholen. Naar het oordeel van de regering zou een dergelijke eis op gespannen voet staan met artikel 23 van de Grondwet. De leden van de **PvdA**-fractie kunnen dit argument niet goed begrijpen. Als aan *alle* schoolbesturen eisen worden gesteld met betrekking tot de bestuurskracht, is er immers sprake van gelijke behandeling. Bovendien menen de aan het woord zijnde leden dat in andere sectoren aan de besteding van publieke middelen wel degelijk kwaliteitseisen kunnen worden gesteld. Kan de regering beargumenteren waarom dit in het onderwijs niet het geval zou kunnen zijn?

6. RPO

De leden van de **PvdA**-fractie begrijpen dat als een school uit een RPO is gestapt of gezet, de bekostiging van RPO-voorzieningen stopt, zij het dat er ter wille van de leerlingen dan een overgangsmaatregel wordt getroffen. Betekent dit, zo vragen deze leden zich af, dat een school die tegen zijn zin geen deel meer uitmaakt van een RPO, afdelingen zal moeten opheffen? Kan dit naar het oordeel van de regering leiden tot een leerlingenverlies van meer dan 10%? Als dit het geval is, welke beroepsmogelijkheden staan er dan voor de school open?

Zien de aan het woord zijn de leden het verder goed dat als een school tegen zijn zin geen onderdeel uitmaakt van een RPO en de overige schoolbesturen wel 60% van de leerlingen vertegenwoordigen, de uitgesloten school geen recht kan doen gelden op RPO-voorzieningen? Stel dat de schoolbesturen die in het RPO vertegenwoordigd zijn een andere denominatie hebben dan de uitgesloten school of scholen, is dit dan niet in strijd met de vrijheid van onderwijs (artikel 23 Grondwet)?

Ten slotte plaatsen de leden van de PvdA-fractie kanttekeningen bij de verwachting dat het RPO op een gelijksoortige wijze voor HAVO en VWO zal gaan gelden als dat in het VMBO is gebeurd. Bij VMBO's, met vaak dure praktijklokalen, kan een «uitruil» van profielen tot wederzijds voordeel leiden. Voor HAVO's en VWO's is er echter veel minder sprake van een mogelijke uitruil. Hier kan de onderlinge concurrentie op gespannen

voet komen te staan met het opstellen van een RPO, zoals ook door de Raad van State is gesignaleerd. Kan de regering hier nog eens nader op ingaan?

De voorzitter van de commissie,
Dölle

De griffier a.i. van de commissie,
Peter van Oort